

6 Şubat Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Yapılan Müdahale Çalışmalarının Yönetişim Perspektifinden Değerlendirilmesi

An Evaluation of the Response Operations in the 6 February 2023 Kahramanmaraş Earthquakes from a Governance Perspective

Selman YILDIRIM¹ ve Abdulmenaf TURAN²

¹Öğr. Gör. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Bitlis, syildirim@beu.edu.tr, orcid.org/ 0000-0001-9769-2717

²Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü, Ankara, menafturan@hotmail.com, orcid.org/ 0000-0001-7536-7630

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
27.02.2025
Kabul/Accepted:
19.11.2025

DOI:

10.18069/firatsbed.1647938

Anahtar Kelimeler

Afet Yönetişimi, Afet
Müdahale, Kahramanmaraş
Depremleri

Keywords

Disaster Governance,
Disaster Response,
Kahramanmaraş
Earthquake

ÖZ

6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan merkezli depremler, Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki en büyük ve en yıkıcı afetlerden biri olarak kaydedilmiştir. "Asrın Felaketi" olarak nitelendirilen bu afetler, geniş bir coğrafyada ağır yıkıma yol açmış; yalnızca Türkiye'yi değil, başta Suriye olmak üzere bölgedeki diğer ülkeleri de derinden etkilemiştir. Depremlerin yol açtığı tahribat, yalnızca fiziksel kayıplarla sınırlı kalmamış; ekonomik ve psikolojik etkileriyle toplumu derinden sarsarak toplumsal hafızada kalıcı izler bırakmıştır. Bu büyük felaket, Türkiye'nin afet yönetim sistemindeki yapısal eksiklikleri gözler önüne seren acı bir tecrübe niteliğindedir. Kriz yönetimi, koordinasyon ve karar alma süreçlerinde yönetim ilkelerinin kritik önemi bu süreçte bir kez daha açıkça ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, afet yönetim mekanizmasının daha etkin, şeffaf ve kapsayıcı bir yapıya dönüştürülmesi kaçınılmaz bir gereklilik hâline gelmiştir. Bu çalışma, Kahramanmaraş depremlerini yönetim perspektifinden ele alarak afet yönetimi süreçlerinde katılımcılık, hesap verebilirlik, şeffaflık ve çok paydaşlı iş birliği ilkelerinin etkisini değerlendirmektedir. Afet sonrası süreçlerde tespit edilen eksiklikler ayrıntılı bir şekilde analiz edilerek, bu eksikliklerin giderilmesine yönelik yönetim temelli iyileştirme önerileri sunulmakta ve gelecekte daha etkin afet yönetimi politikalarının oluşturulmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

ABSTRACT

The earthquakes that struck on 6 February 2023, with their epicentre in the Pazarcık and Elbistan districts of Kahramanmaraş, have been recorded as one of the largest and most destructive disasters in the history of the Republic of Turkey. Described as the 'Disaster of the Century', these disasters caused severe destruction in a wide geography and deeply affected not only Türkiye but also other countries in the region, particularly Syria. The devastation caused by the earthquakes was not limited to physical losses; it deeply shook the society with its economic and psychological effects and left permanent traces in the social memory. This great disaster is a bitter experience that reveals the structural deficiencies in Türkiye's disaster management system. The critical importance of governance principles in crisis management, coordination and decision-making processes has once again become evident in this process. Accordingly, it has become an inevitable necessity to transform the disaster management mechanism into a more effective, transparent and inclusive structure. This study evaluates the impact of the principles of participation, accountability, transparency and multi-stakeholder cooperation in disaster management processes by addressing the Kahramanmaraş earthquakes from a governance perspective. The deficiencies identified in the post-disaster processes are analysed in detail and governance-based improvement suggestions are presented to overcome these deficiencies and it is aimed to contribute to the formulation of more effective disaster management policies in the future.

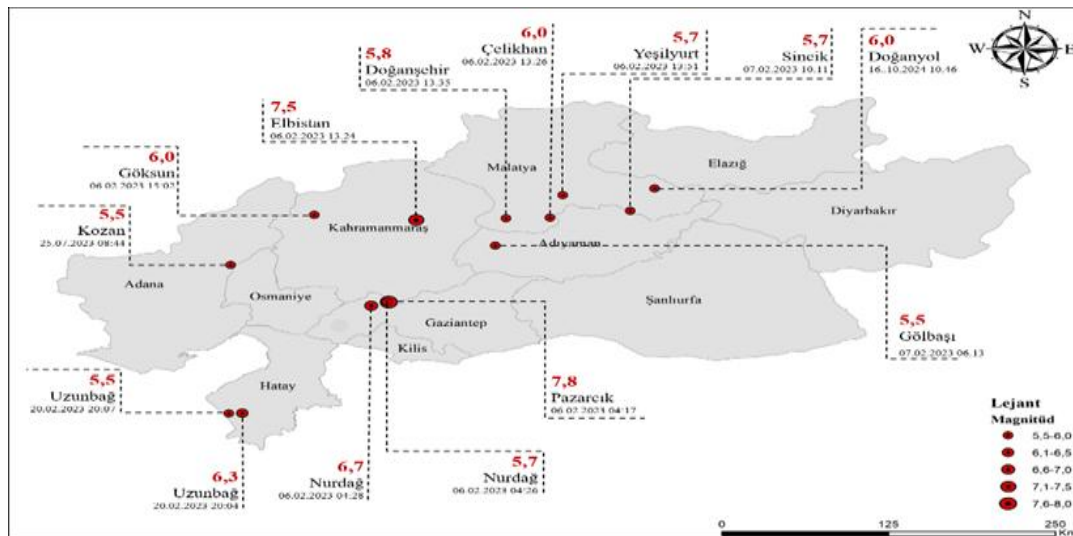
Atıf/Citation: Yıldırım, S. ve Turan, A. (2026). 6 Şubat Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Yapılan Müdahale Çalışmalarının Yönetişim Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 1, 243-256.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Selman YILDIRIM, syildirim@beu.edu.tr

1. Giriş

Afetler, toplumun tamamını veya belirli kesimlerini ekonomik, fiziksel ve sosyal açılardan derinden etkileyerek olağan yaşam akışını kesintiye uğratan ve etkilenen toplumun kendi imkânlarıyla başa çıkamayacağı kadar büyük doğal ya da insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanmaktadır (AFAD, 2022). Bu çerçevede, etki alanının genişliği, müdahale süresinin kısalığı ve öngörülemez niteliği nedeniyle depremler, en yıkıcı afet türlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle erken uyarı süresinin sınırlı oluşu, depremi diğer afet türlerinden ayıran temel özelliklerden biridir. Toplumu ve kurumları hazırlıksız yakalama potansiyeli yüksek olan depremler, kısa sürede büyük çaplı can kayıplarına, yaralanmalara ve ciddi altyapı tahribatına yol açabilmektedir (Chaudhary ve Piracha, 2021: 1107). Bu nedenle, depremlerle etkili biçimde mücadele edilebilmesi için yalnızca acil müdahale süreçlerine değil; aynı zamanda uzun vadeli iyileştirme stratejilerine, toplumsal dayanıklılığı artırmayı amaçlayan yaklaşımlara ve afetlere karşı dirençli toplum yapıları oluşturmaya yönelik sürdürülebilir politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye, deprem yönünden dünyanın en aktif kuşaklarından biri olan Alp-Himalaya fay zone üzerinde yer almaktadır. Ülkenin büyük bir bölümü aktif fay hatları üzerinde veya yakınında bulunduğu Türkiye’de sık sık şiddetli depremler meydana gelmektedir (Özbey ve Bayraktar, 2023: 122). Türkiye, 27 Aralık 1939 Erzincan, 17 Ağustos 1999 Kocaeli, 12 Kasım 1999 Düzce ve 23 Ekim 2011 Van depremleri gibi büyük afetlerin izlerini toplumsal hafızasında halen taşımaktadır (İnan ve Korkmaz, 2012). 6 Şubat 2023’te Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve “asrın felaketi” olarak adlandırılan depremler, Pazarcık’ta (7.8 Mw¹) ve Elbistan’da (7.7 Mw) büyük bir şiddetle meydana gelerek 11 ilde ağır yıkımlara sebep olmuş aynı zamanda sosyal ve ekonomik düzeyde de derin etkiler bırakmıştır (Özer, 2023: 220). Cumhuriyet tarihinin en büyük afetlerinden biri olarak kabul edilen bu olay, Türkiye’nin deprem riskine karşı kırılganlığını bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Şekil 1. DAF Boyunca 6 Şubat 2023 Depremleri ve Artçı Sarsıntılar (USGS, 2024)

ABD Jeolojik Araştırma Kurumu (USGS) verilerine dayanılarak hazırlanan yukarıdaki harita, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından bölgede meydana gelen ve büyüklüğü 5,5 ve üzeri olan sarsıntılarının mekânsal ve zamansal dağılımını göstermektedir. Harita, Pazarcık merkezli 7,8 büyüklüğündeki ana şokun ardından yaşanan artçı depremler aracılığıyla sismik aktivitenin yoğunlaştığı alanların açık biçimde izlenmesine olanak sağlamaktadır. Özellikle Kahramanmaraş, Adıyaman, Hatay ve Malatya illerinde artçı sarsıntıların yoğunlaştığı ve bu hareketliliğin büyük ölçüde Doğu Anadolu Fay Hattı boyunca kümелendiği gözlemlenmiştir. Söz konusu yüzlerce artçı depremin, yalnızca fiziksel tahribata değil, aynı zamanda toplum

¹ Mw (Moment Magnitude), depremlerin büyüklüğünü belirlemek için kullanılan ve yer kabuğundaki kırılmanın moment (momentum) değerine dayanan bir ölçüm sistemidir. Richter ölçeğinin yerine geçerek daha doğru ve büyük ölçekli depremlerin hesaplanmasında tercih edilmektedir.

üzerinde kalıcı psikolojik etkiler bıraktığı ve bölgedeki altyapının yeniden inşa sürecini belirgin biçimde geciktirdiği değerlendirilmektedir (AFAD, 2023a). Bu durum, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında tanımlanan en yüksek müdahale düzeyi olan “4. Seviye Acil Durum”un ilan edilmesini gerekli hâle getirmiştir. Afetin büyüklüğü ve etki alanı, ulusal müdahale kapasitesinin yetersiz kalmasına neden olmuş; bu nedenle uluslararası destek ve koordinasyon mekanizmalarının devreye alınması zorunlu olmuştur. “4. Seviye” acil durum ilanı ile yalnızca ulusal değil, aynı zamanda uluslararası kaynakların da eşgüdüm içinde seferber edilmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve küresel dayanışma ağlarının harekete geçirilmesi hedeflenmektedir (TAMP, 2022).

Araştırma, 6 Şubat 2023’te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından yürütülen müdahale süreçlerini afet yönetişimi yaklaşımı çerçevesinde incelemeyi hedeflemektedir. Türkiye’de afet yönetişimi literatürü büyük ölçüde kurumsal düzenlemeler, yasal çerçeveler ve stratejik planlamalar üzerine yoğunlaşmış; kriz anlarına ilişkin uygulamaya dayalı analizler ise sınırlı kalmıştır. Çok sayıda ili eşzamanlı etkileyen ve geniş bir coğrafyada ağır yıkıma yol açan depremler nadiren yaşandığından, yönetim süreçlerinin sahaya dönük ampirik araştırmalarla yeterince incelenemediği görülmektedir. Uygulama temelli bilgi üretimindeki bu eksiklik, afet yönetişimi dinamiklerinin bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Araştırma, afet müdahalesinde rol alan çok aktörlü yapıların kriz anındaki işleyişini anlamaya yönelik bir girişim olarak tasarlanmıştır; normatif düzeyde sıkça vurgulanan “yönetişim” kavramının sahadaki uygulamalarını sorgulayan ampirik bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Çalışmada yalnızca teknik ve operasyonel boyutlar değil, karar alma süreçlerinde şeffaflık, kurumlar arası eşgüdüm kapasitesi, gönüllü katılımının niteliği ve yerel paydaşların müdahale sürecine dâhil edilme biçimleri de analiz edilmektedir. Bu bağlamda afet yönetişimi yalnızca idari ve lojistik bir organizasyon meselesi olarak değil, aynı zamanda kurumsal meşruiyet, toplumsal kapsayıcılık ve hesap verebilirlik gibi yönetim ilkeleri temelinde ele alınan çok boyutlu bir kamu politikası alanı olarak değerlendirilmektedir. Böylelikle çalışmada, teorik düzeyde tanımlanan yönetim anlayışı saha gözlemleri ve ampirik veriler ışığında yeniden tartışmaya açılmaktadır.

2. Afet Yönetimi Yaklaşımları: Gelenekselden Yönetişime

1990’lı yıllardan itibaren küresel ölçekte yaşanan ekonomik, siyasal ve toplumsal dönüşümler, kamu yönetiminde uzun süre hâkim olan merkezîyetçi ve hiyerarşik yapılanmaların sorgulanmasına yol açmış; bu süreçte kamu hizmetlerinin sunumuna ilişkin yaklaşımda köklü bir dönüşüm yaşanmıştır (Sobacı, 2007: 225). Özellikle kriz anlarında hızlı tepki, çok düzeyli etkileşim ve eşgüdüm gerektiren durumlarda geleneksel yönetim modellerinin sınırlılıkları daha görünür hâle gelmiş; bu durum afet yönetimi başta olmak üzere birçok alanda daha esnek, katılımcı ve iş birliğine dayalı bir yönetsel yapının gerekliliğini gündeme taşımıştır. Bu doğrultuda gelişen yönetim yaklaşımı, yalnızca yapısal bir yeniden düzenleme olarak değil, aynı zamanda karar alma süreçlerine farklı toplumsal aktörlerin dâhil edilmesini öngören; kamu hizmetlerinde koordinasyon, demokratik meşruiyet ve hesap verebilirliği esas alan yeni bir yönetim paradigması olarak değerlendirilmektedir (Ateş ve Buyruk, 2018: 85). Devletin klasik uygulayıcı rolünün ötesine geçerek süreci yönlendiren ve çok aktörlü iş birliğini organize eden bir konuma evrilmesi, özellikle yüksek risk içeren ve çok boyutlu müdahale gerektiren afet yönetimi alanında yönetim perspektifine olan ilgiyi artırmıştır. Geleneksel afet yönetimi modeli, merkezi kamu kurumlarının yetki ve sorumlulukları çerçevesinde şekillenen ve yukarıdan aşağıya işleyen hiyerarşik bir yapıyı esas almıştır. Ancak afetlerin karmaşık doğası ve toplumsal beklentilerdeki çeşitlenme, bu modelin hem karar alma süreçlerinde hem de uygulama aşamalarında yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Hazırlık, müdahale ve iyileştirme döngülerinde yerel ihtiyaçların yeterince dikkate alınmaması, gönüllü yapıların sürece etkin biçimde entegre edilememesi ve kurumsal eşgüdüm eksiklikleri gibi sorunlar, merkezîyetçi uygulamaların sınırlarını belirgin biçimde göstermektedir (Aydiner, 2014: 103-104). Bu noktada, yönetim odaklı yaklaşımların yalnızca yapısal esneklik sağlamadığı; aynı zamanda afet risklerinin azaltılması, kaynakların etkin yönetimi ve toplumsal dayanıklılığın artırılması açısından kritik bir işlev üstlendiği görülmektedir. Bu yaklaşımlar, karmaşık kriz durumlarında çok aktörlü koordinasyonu mümkün kılan esnek ve kapsayıcı bir yönetsel zemin sunmaktadır. Nitekim Tierney (2012), afet yönetişimini çevresel risk yönetimiyle ilişkilendirmekte ve bu yapıların küreselleşme, toplumsal eşitsizlikler ile demografik dönüşümler gibi dinamikler tarafından doğrudan şekillendiğini ifade etmektedir (Tierney, 2012). Çok merkezli, çok düzeyli ve çok aktörlü yönetim rejimlerinin özellikle büyük ölçekli

afetlerin ardından gelişme eğilimi gösterdiğine işaret eden bu yaklaşım, yalnızca müdahale aşamasını değil, aynı zamanda hazırlık, risk azaltma ve uzun vadeli iyileştirme süreçlerini kapsayan bütüncül bir yapı sunma potansiyeline sahiptir. Benzer şekilde Kapucu ve Garayev (2011), afet yönetiminde karar alma süreçlerinin etkinliğini artırmak için geleneksel hiyerarşik yapıların yetersiz kaldığını; bunun yerine esneklik, karşılıklı öğrenme ve iş birliğine dayalı bir yönetim modelinin benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Kapucu ve Garayev, 2011: 367-368). Ahrens ve Rudolph (2006) da benzer biçimde, kurumsal yönetimdeki zayıflıkların toplumsal kırılganlığı artırdığını, buna karşın güçlü yönetim uygulamalarıyla afet risklerinin önemli ölçüde azaltılabileceğini belirtmektedir. Planlama eksikliği, denetim yetersizliği ve hesap verebilirlik sorunları, afetlerin etkisini derinleştirirken; bütüncül yönetim modelleri, bilgi akışını hızlandırarak farklı ölçeklerdeki aktörler arasında daha güçlü koordinasyon mekanizmalarının kurulmasına olanak tanımaktadır (Ahrens ve Rudolph, 2006).

Söz konusu kuramsal çerçevenin uygulamadaki yansımaları, farklı ülke örnekleri üzerinden daha somut biçimde gözlemlenebilmektedir. Bu bağlamda Córdova, Menoscal ve Moreno Flores'in (2022) Haiti, Şili ve Ekvador örneklerine dayanan karşılaştırmalı çalışmada, yönetim biçimlerinin afet sonrası politika sonuçları üzerindeki etkisi açık biçimde ortaya konulmuştur. Haiti ve Ekvador'da afet yönetimi sürecinin ağırlıklı olarak merkezi yönetim tarafından yürütülmesi, uygulamaların dağınık, kısa vadeli ve çoğu zaman etkisiz kalmasına yol açmıştır. Buna karşılık, Şili'de kamu kurumları ile toplumsal aktörler arasında kurulan açık ve etkileşim temelli ilişkilerin, hedeflerle uyumlu, daha sistemli ve sürdürülebilir bir yeniden yapılanma sürecine zemin hazırladığı görülmektedir (Córdova vd., 2022).

Nepal ve Bangladeş örnekleri de yönetim temelli yaklaşımların afet yönetimindeki önemini desteklemektedir. 2015 Gorkha Depremi sırasında Nepal'de merkezi bürokratik yapılardan kaynaklanan müdahale gecikmelerinin ciddi sorunlara yol açtığı gözlemlenirken, aynı dönemde uygulanan Toplum Tabanlı Afet Risk Azaltımı (Community-Based Disaster Risk Management – CBDRM) programları kapsamında yerel aktörlerin sürece dâhil edilmesiyle toplumsal dayanıklılığın artırıldığı ve toparlanma sürecinin hızlandığı görülmektedir. Benzer şekilde Bangladeş'te sel ve siklonlara karşı geliştirilen erken uyarı sistemleri çerçevesinde köy komiteleri, kadın grupları ve gönüllülerin aktif rol üstlendiği; merkezi idare ile yerel düzeyde güçlü bir iletişim ağı oluşturulduğu dikkat çekmektedir. Bu örnekler, yönetim ilkelerinin yalnızca planlama ve karar alma aşamalarında değil, afet anındaki müdahale kapasitesi üzerinde de doğrudan etkili olabildiğini ortaya koymaktadır (Acharya vd., 2025). Dai ve Azhar'ın (2024) çalışmada, afet yönetiminde yönetim ilkelerinin etkin biçimde hayata geçirilebilmesi için afet öncesi hazırlık süreçlerinin çok aktörlü ve senaryo temelli modellerle desteklenmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Çalışmada özellikle Endonezya ve Amerika Birleşik Devletleri örnekleri üzerinden yürütülen uygulamalarda kriz tatbikatlarının ve Federal Acil Durum Yönetim Ajansı (Federal Emergency Management Agency – FEMA) tarafından geliştirilen çok paydaşlı iş birliği mekanizmalarının, kurumsal uyumu güçlendirme, kaynak kullanımını rasyonelleştirme ve müdahale kapasitesini artırma açısından işlevsel sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir. Bu modellerde kamu kurumlarının yanı sıra yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve topluluk temelli yapıların karar alma süreçlerine sistematik biçimde dâhil edildiği; böylece yönetim temelli bir afet hazırlık mekanizmasının kurumsallaştırıldığı vurgulanmaktadır (Dai ve Azhar, 2024: 6-7). Günümüzde benimsenen çağdaş afet yönetimi yaklaşımları, yalnızca doğa kaynaklı risklere karşı değil; aynı zamanda toplumsal eşitsizlikler, kurumsal zafiyetler ve yapısal kırılganlıklar gibi afetin sosyal belirleyicilerine karşı da çözüm üretmeye odaklanmaktadır. Bu doğrultuda topluluk temelli afet yönetimi ve katılımcı yönetim anlayışı, afet yönetiminde bütüncül bir dayanıklılığın kurumsallaşmasına katkı sağlamaktadır (Çakı, 2020: 7)

Tüm bu örnekler ışığında değerlendirildiğinde, afetlere karşı dayanıklı toplumların inşası için daha kapsayıcı, çok paydaşlı ve bütüncül bir yönetim anlayışının benimsenmesi kaçınılmaz hâle gelmiştir. Yönetişim, yalnızca kamu otoritesini değil; özel sektörü, sivil toplumu ve yerel yapıları da karar alma süreçlerine aktif biçimde dâhil eden bir çerçeveyi öngörmekte ve şeffaflık, hukukun üstünlüğü ile stratejik uyum gibi ilkeleri esas alarak etkili, adil ve sürdürülebilir politika uygulamalarına zemin hazırlamaktadır (Uysal ve Atmaca, 2018: 412-413). Bu ilkeler çerçevesinde şekillenen afet yönetimi anlayışı, modern kamu yönetiminin dönüşüm sürecinde kilit bir rol üstlenmiş; afet yönetiminin yalnızca kriz anı müdahaleleriyle sınırlı kalmayıp, hazırlık, risk azaltma ve iyileştirme evrelerini içeren çok boyutlu bir yapıya evrilmesini mümkün kılmıştır. Literatürdeki güncel araştırmalar, saha uygulamaları ve kriz sonrası değerlendirme raporları, yönetim temelli yaklaşımların afet yönetiminde daha etkili, katılımcı ve sürdürülebilir sonuçlar doğurduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Bu dönüşüm, yalnızca yönetsel yapının yeniden tanımlanmasını değil; aynı zamanda afetlere karşı dirençli toplumların inşasını hedefleyen kapsamlı bir sosyo-politik yeniden yapılanmayı da ifade etmektedir.

3. Türkiye’de Afet Yönetişimi

Türkiye’de afet yönetimi uzun bir dönem boyunca merkezîyetçi bir anlayış temelinde örgütlenmiş ve bu yapıda devlet, karar alma ve uygulama süreçlerinde mutlak yetkili aktör olarak ön plana çıkmıştır. Afet öncesi hazırlık aşamasından afet sonrasındaki müdahale ve iyileştirme süreçlerine kadar tüm yönetim basamaklarında kamu kurumlarının belirleyici rol oynaması, diğer toplumsal aktörlerin sürece katılımını büyük ölçüde sınırlandırmıştır. Bu merkezîyetçi modelin bir sonucu olarak kurumlar arası eşgüdüm sorunları derinleşmiş; yerel yönetimler görev ve yetki açısından ikincil konuma itilmiş, sivil toplum kuruluşları ile özel sektör ise afet yönetimi süreçlerinin dışında tutulmuştur. Özellikle 1999 Marmara Depremi’ne kadar geçen dönemde afet yönetimi uygulamaları neredeyse tamamen devletin kontrolü altında yürütülmüş; toplumun farklı kesimlerinin katılımını önceleyen yönetim temelli bir yaklaşım ise kurumsal olarak gelişme imkânı bulamamıştır (Aydiner ve Özgür, 2014: 399-400). Bu durum, afet yönetiminde bütüncül bir yaklaşımdan uzaklaşılmasına yol açmış, ciddi can ve mal kayıplarına neden olarak başarısız bir afet yönetimi süreci ortaya çıkarmıştır. Klasik afet yönetimi anlayışı, afet yönetimi döngüsündeki tüm süreçlerin eksiksiz yürütülebileceği varsayımına dayanmasına rağmen, toplumsal gerçeklerle uyumlu bir afet yönetimi politikası geliştirme konusunda yetersiz kalmıştır. Bu eksiklikler, klasik afet yönetimi anlayışının eleştirilmesine ve daha etkin bir modele duyulan ihtiyacın tartışılmasına zemin hazırlamıştır (Kadıoğlu, 2008: 39). Bu çerçevede, afet öncesinden başlayarak tüm süreci kapsayan risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme evrelerini içeren bütünlük bir sistem anlayışının geliştirilmesi zorunlu hâle gelmiştir (AFAD, 2022). Bütünlük Afet Yönetimi Sistemi, afet ve acil durumların yol açabileceği zararları en aza indirmek amacıyla; risk analizi ve tehlikelerin önceden belirlenmesini, afet öncesinde önleyici stratejilerin geliştirilmesini, afet sırasında etkin koordinasyon mekanizmalarıyla müdahale kapasitesinin güçlendirilmesini ve afet sonrasında sosyal, ekonomik ve fiziksel iyileştirme süreçlerinin entegre biçimde yürütülmesini temel alan kapsamlı bir yönetim modeli olarak tasarlanmıştır (Karaman, 2017: 3). Ancak bu modelin sahada etkili biçimde uygulanabilmesi, toplumun tüm bileşenlerinin rollerinin açık bir şekilde tanımlanmasını ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasındaki görev ve sorumluluk paylaşımının net bir çerçeveye kavuşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu gereklilik doğrultusunda 2013 yılında tamamlanan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), afet yönetiminde daha etkin, katılımcı ve çok paydaşlı bir koordinasyon yapısının kurulmasını amaçlayan kapsamlı bir politika belgesi olarak hazırlanmıştır.

TAMP, ülke genelinde karşılaşılabilecek tüm afet türleri ve ölçekleri kapsamında; risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçlerinde ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör temsilcileri, STK’lar ve toplum temelli bireylerin sorumluluk alanlarını belirleyen, koordinasyonu esas alan ve çok paydaşlı iş birliğini öngören bir politika belgesidir. Özellikle Türk Kızılayı ve STK’ların aktif katılımını sağlamayı hedefleyen bu belge, yönetim temelli bir yaklaşıma sahiptir. Plan, ulusal düzeyde 25, yerel düzeyde ise 23 afet grubunu tanımlamış ve İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Kızılay gibi temel aktörleri ana çözüm ortakları olarak belirlemiştir (TAMP, 2022). Plan, Türk Kızılayı’nı beslenme ve barınma hizmet gruplarının ana çözüm ortaklarından biri olarak konumlandırırken, diğer sivil toplum kuruluşlarının afet bölgelerinde insani yardım, psikososyal destek ve lojistik faaliyetlerde aktif rol üstlenmesini öngörmektedir. Yereldeki STK’ların afet bölgelerinde hızlı ve etkili çözümler üretme kapasiteleri, TAMP’ın esnek ve çok katmanlı yönetim anlayışını güçlendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu kapasite, afet yönetiminde yalnızca merkezi kurumların değil, yerel aktörlerin de etkili biçimde sürece dâhil edilmesini sağlayarak müdahale süreçlerinin daha etkin ve kapsamlı yürütülmesine katkı sunmaktadır.

Yönetişim ilkelerinin temel değerleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılık çerçevesinde geliştirilen TAMP, kamu, özel sektör ve sivil toplum arasında koordinasyonu sağlayan çok katmanlı bir mekanizma sunarak afet yönetiminde görev ve sorumlulukların açık şekilde tanımlanmasını ve kolektif hazırlık ile müdahale süreçlerinin etkin yürütülmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle TAMP, yalnızca bir müdahale planı değil; aynı zamanda toplumun afetlere karşı daha dirençli ve iş birliği odaklı bir yapıya kavuşmasını hedefleyen kapsamlı bir yönetim modeli olarak değerlendirilebilir.

Teknolojik gelişmelerin kamu yönetimi üzerindeki etkisi, yalnızca araçsal bir dönüşümle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda yönetsel yaklaşımların güncellenmesini ve çağın gereklerine uygun biçimde yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda dijitalleşme, modern kamu yönetimi anlayışının temel yapı taşlarından biri hâline gelmiş ve özellikle e-yönetişim modeli aracılığıyla kamu hizmetlerinin sunumu ile karar alma süreçlerine yenilikçi bir boyut kazandırmıştır. E-yönetişim, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar aracılığıyla yönetişimi daha katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir zemine oturtmakta; böylece kamu yönetimi sistemlerini daha etkin ve çevik bir yapıya dönüştürmektedir (Atmaca ve Karaçay, 2020).

Afet yönetimi alanında bu dönüşüm, “e-afet yönetişimi” kavramı ile somutlaşmakta; kriz anlarında bilgiye hızlı erişim, kurumlar arası eşgüdüm ve halkın sürece aktif katılımı gibi unsurlar üzerinden klasik yönetim kalıplarının ötesine geçilmesine olanak tanımaktadır. Dijital araçlar sayesinde yalnızca merkezi otoriteler değil, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve bireyler de afet sürecine doğrudan katkı sunabilmekte; böylece katılımcı ve çok katmanlı bir yönetişim yapısı inşa edilmektedir. Bu dönüşüm, hem kaynak yönetiminin rasyonelleşmesini hem de afet anında alınan kararların bilimsel temellere ve anlık verilere dayalı biçimde şekillenmesini mümkün kılmaktadır.

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler, dijitalleşmenin afet yönetiminde oynadığı kritik rolü açık biçimde ortaya koymuştur. Bu kapsamda AFAD tarafından geliştirilen AYDES (Afet Yönetim Karar Destek Sistemi), e-yönetişimin başarılı bir örneği olarak öne çıkmaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) temelli bir altyapı üzerine inşa edilen AYDES, afet ve acil durumlarda tüm kaynakların etkin biçimde planlanmasını ve yönlendirilmesini sağlayan; gerçek zamanlı veri analizi ve karar destek mekanizmaları ile entegre çalışan bir sistemdir. TAMP bilişim altyapısının temel bileşenlerinden biri olan bu platform, yalnızca kamu kurumları arasında değil; yerel yönetimler ve sivil toplum aktörleri arasında da hızlı ve güvenilir bir bilgi akışını mümkün kılmakta, böylece afet anında bütünsel bir müdahale sürecinin yürütülmesine önemli katkılar sunmaktadır (Tuncer, 2022: 172). Bununla birlikte sosyal medya platformlarının ve afetle ilgili geliştirilen mobil uygulamaların da deprem sürecinde önemli işlevler üstlendiği görülmüştür. Özellikle sosyal medya, yurttaşların yardım çağrılarını doğrudan ilettiği, anlık bilgi paylaşımlarının yapıldığı ve halkın afet sürecine katılımının hızlandığı bir iletişim aracı hâline gelmiştir. Deprem sonrası başlatılan yardım kampanyaları, bölgedeki ihtiyaçların kamuoyuna hızlı biçimde duyurulmasını sağlamış ve bireyler ile gönüllü grupların kısa sürede organize olmasına olanak tanımıştır. Böylece sosyal medya, yalnızca bilgilendirme değil; aynı zamanda katılım, örgütlenme ve kolektif dayanışma açısından da işlevsel bir araç olarak öne çıkmıştır (Varol vd., 2024: 540-541). Ayrıca afetle ilgili mobil uygulamalar, sahada görev yapan ekiplerle depremzedeler arasında köprü kuran dijital araçlar olarak kullanılmış; ihtiyaçların belirlenmesi, kaynakların yönlendirilmesi ve ekiplerin koordinasyonu açısından önemli katkılar sağlamıştır. Bu uygulamalar yalnızca bilgi paylaşımını değil, müdahale kapasitesini de artırarak e-afet yönetişiminin etkinliğini pekiştirmiştir.

4. Yöntem

Bu çalışma, 6 Şubat 2023’te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından yürütülen arama kurtarma ve müdahale süreçlerini afet yönetişimi perspektifinden değerlendirmek amacıyla tasarlanmış nitel bir durum çalışmasıdır. Çalışmanın temel amacı, afet sonrası müdahalenin yalnızca teknik boyutlarını değil; karar alma, koordinasyon ve kaynak yönetimi gibi yönetişim ilkeleriyle ilişkili boyutlarını da ele alarak hem kuramsal literatüre katkı sağlamak hem de uygulamaya yönelik çıkarımlar üretmektir. Araştırmanın veri seti, AFAD, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler gibi ulusal ve uluslararası kurumların yayımladığı resmi raporlar, basın bültenleri, istatistiksel veriler ve sahaya ilişkin gözlem notlarından oluşturulmuştur. Buna ek olarak, güncel akademik çalışmalar, karşılaştırmalı uluslararası literatür ve medya içerikleri de analize dâhil edilerek, sürecin farklı aktörlerin bakış açılarıyla bütüncül biçimde incelenmesi sağlanmıştır.

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırmalar, olguları kendi bağlamında anlamlandırmayı ve çok boyutlu bir yaklaşımla derinlemesine incelemeyi amaçlar. Bu bağlamda durum çalışması deseni, afet yönetişimi gibi çok aktörlü ve karmaşık süreçlerin analizinde uygun bir metodolojik çerçeve sunmaktadır (Tomaszewski vd., 2020: 2). Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi bağlamında ele alarak çok boyutlu bir anlayış geliştirmeye imkân tanımakta; bu sayede karmaşık süreç ve ilişkilerin detaylandırılmasına katkı sağlamaktadır (Paparini vd., 2020: 2-3). Toplanan veriler, doküman

incelemesi tekniğiyle sistematik biçimde değerlendirilmiş; içerik analizi yöntemi kullanılarak afet yönetişiminin temel ilkeleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve çok aktörlü iş birliği temelinde tematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Arama kurtarma faaliyetleri, lojistik ve barınma düzenlemeleri, sağlık hizmetleri, iletişim süreçleri ve uluslararası yardımlar bu çerçeve altında ayrı ayrı incelenmiş; böylece kriz yönetimi süreci yalnızca operasyonel açıdan değil, yönetişim boyutuyla da bütüncül bir bakışla analiz edilmiştir.

Bu yönetsel yaklaşım, Türkiye’de afet yönetimi literatüründe uygulamaya dayalı araştırmaların sınırlı olduğu bir alana özgün bir katkı sunmakta; yönetişim ilkelerinin sahadaki işleyişini görünür kılarak hem akademik camia hem de politika yapıcılar için yol gösterici sonuçlar ortaya koymaktadır.

5. Kahramanmaraş Depremlerinde Müdahale Süreci

Kahramanmaraş merkezli depremler, afet yönetiminde güçlü bir yönetim yapısının gerekliliğini somut biçimde ortaya koymuş ve bu alanda önemli tespitler sunmuştur. Bu doğrultuda, söz konusu depremler özelinde yönetişim ilkelerinin afet yönetimi süreçlerindeki uygulanaşına ilişkin değerlendirmeler yapılmış ve aşağıda ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

5.1. Koordinasyon ve Uluslararası Yardımlar

Şubat 2023’te yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler, binlerce kişinin yaşamını yitirmesine, on binlerce kişinin yaralanmasına ve büyük ölçekli maddi zarara yol açmıştır. Altyapı ve üstyapının ciddi şekilde zarar görmesi üzerine AFAD tarafından, uluslararası desteklerin de dâhil olduğu “4. Seviye Acil Durum” ilan edilmiştir. Bu karar, uluslararası destek sistemlerinin devreye girmesini sağlamış ve afet bölgesine teknik, lojistik ve insan kaynağı desteği yönlendirilmiştir. Bu kapsamda Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization – WHO), Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG) ve Avrupa Birliği Sivil Koruma Mekanizması, bölgeye ağır ve orta seviyede arama kurtarma ekiplerinin yanı sıra gıda ve tıbbi malzeme yardımı içeren çok sayıda insani yardım malzemesi göndermiştir (Anadolu Ajansı, 2024). A Arama kurtarma ekipleri deprem bölgelerine ulaşarak sahada operasyonel faaliyetler yürütmüştür. Bu süreçte Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – OCHA) ve Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations – ECHO) gibi küresel aktörler, lojistik ve koordinasyon desteğinin yanı sıra teknik kapasite artırımı ve mali kaynak aktarımı yoluyla afet müdahalesine katkıda bulunmuştur (Acar ve Okumuş, 2023).

Türkiye’de afet yönetimi süreçlerinin koordinasyonu AFAD tarafından yürütölmektedir. AFAD, ulusal ve uluslararası yardım faaliyetlerinin organizasyonu, kaynak dağılımı ve operasyonel süreçlerin yönetiminden sorumlu kurum olarak görev yapmaktadır. Bu kapsamda Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Türk Kızılay ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörler, AFAD liderliğinde iş birliğine dayalı bir müdahale modeli çerçevesinde sahada faaliyet göstermektedir. Deprem sonrası ilan edilen olağanüstü hâl rejimi, afet müdahalesinin hızlandırılması, arama kurtarma çalışmalarının ve koordinasyon mekanizmalarının etkinliğinin artırılması amacıyla derhâl yürürlüğe girmiştir (Acaray ve Özkaya, 2024: 573). Afet bölgesine yönelik üst düzey personel dağılımı, kriz yönetimi ve operasyonel verimliliği artırmaya yönelik iki aşamalı bir stratejik planlama çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Balta vd., 2024: 277). İlk aşamada, kritik 14 günlük zaman diliminde hayati önem taşıyan arama kurtarma operasyonları, tıbbi müdahaleler ve afetzedelerin güvenli bölgelere tahliyesi gibi acil ihtiyaçların koordinasyonunun optimize edilmesi hedeflenmiştir. Tablo 2’de göröldüğü üzere, yerel aktörlerin depremden doğrudan etkilenmesi nedeniyle afet bölgesine 38 vali, 160 mülki idare amiri, 19 AFAD üst düzey yöneticisi ve 68 il müdürü gibi merkezi yönetim tarafından görevlendirilen üst düzey personel atanmıştır. Bu adım, yerel yönetim kapasitesinin geçici olarak aksadığı bir süreçte merkezi yönetimin doğrudan devreye girmesiyle kriz yönetiminin sürekliliğini sağlamayı amaçlamıştır. Uluslararası aktörlerle iş birliğini güçlendirmek amacıyla 12 büyükelçi ve 15 Dışişleri Bakanlığı uzmanı, yardım faaliyetlerinin küresel ölçekte koordine edilmesi için görevlendirilmiştir (AFAD Basın Bülteni 34, 2023). Bu durum, merkezi yönetimin uluslararası yardım süreçlerindeki rolünü güçlendirerek, çok aktörlü bir yönetişim modelinin etkin bir şekilde işlemesine katkıda bulunmuştur.

Tablo 1. İlk 14 Günde Kriz Yönetiminde Görevlendirilen Bürokratlar

Görevi	Sayı
Büyükelçi	12
Dışişleri Bakanlığı Personeli	15
Vali	38
Mülkiye İdare Amiri	160
AFAD Üst Yöneticisi	19
İl Müdürü	68
Toplam	312

İkinci aşamada gerçekleştirilen personel takviyesi, afet sonrası iyileştirme kapasitesinin güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda görevlendirilen mülki idare amirleri, sürecin çeşitli aşamalarında kritik roller üstlenerek iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarının etkinliğini artırmaktadır. Bu doğrultuda barınma, gıda ve sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçların koordinasyonunu sağlamak amacıyla, Tablo 3'te de görülebileceği üzere 59 vali, 8 vali mülkiye başmüfettişi, 47 mülkiye müfettişi, 302 kaymakam ve vali yardımcısı ile 292 kaymakam adayı afet bölgesinde görevlendirilmiştir. Böylece bölgede görev yapan mülki idare amirlerinin toplam sayısı 708'e ulaşmıştır (Turan, 2024; Yerlikaya, 2024).

Tablo 2. Afet Sonrası İyileştirme Sürecinde Görevlendirilen Bürokratlar

Görevi	Sayı
Vali	59
Vali Mülkiye Başmüfettişi	8
Mülkiye Müfettişi	47
Vali Yardımcısı-Kaymakam	302
Kaymakam Adayı	292
Toplam	708

Mülki idare amirleri, afet yönetimi sürecinde yalnızca acil müdahaleyi organize etmekle kalmayıp; operasyonların planlanması, kamu kurumları arasında koordinasyonun sağlanması, güvenlik tedbirlerinin uygulanması, lojistik desteğin organize edilmesi ve temel kamu hizmetlerinin sürekliliğinin temin edilmesi gibi görevleri de yerine getirmektedir. Valiler ve kaymakamlar, afetin meydana geldiği bölgelerde yerel imkân ve kaynakları hızla harekete geçirerek süreci yönetirken; müfettiş ve başmüfettişler, bu çalışmaların ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülüp yürütülmediğini denetlemekte ve uygulamaların yasal sorumluluklara uygunluğunu kontrol etmektedir.

5.2. Arama Kurtarma Faaliyetleri

Uluslararası acil durum ilan edilmesiyle birlikte arama kurtarma çalışmaları öncelikli olarak ele alınmıştır. Depremi hemen ardından bölgeye sevk edilen arama kurtarma personeli, ilk aşamada enkaz altındaki vatandaşların kurtarılmasına odaklanmıştır. Arama kurtarma sürecinde bölgedeki ulaşımı hızlandırmak ve müdahaleyi etkin kılmak amacıyla iş makineleri, uçaklar ve helikopterlerden oluşan geniş bir lojistik altyapı devreye sokulmuştur (AFAD Basın Bülteni 37, 2023).

Uluslararası düzeyde, Uluslararası Arama ve Kurtarma Danışma Grubu (International Search and Rescue Advisory Group – INSARAG) ağı, 6 Şubat depremlerinin ardından başlatılan müdahale sürecinde önemli bir rol üstlenmiştir. Türkiye tarafından yapılan uluslararası yardım çağrısına yanıt olarak, dünyanın dört bir yanından gelen kentsel arama ve kurtarma (Urban Search and Rescue – USAR) ekipleri hızla Türkiye'ye ulaşmıştır. Müdahale operasyonlarının en yoğun olduğu günlerde sahada 199 uluslararası kurtarma ekibi görev yapmış; bunlardan 49'u INSARAG tarafından sınıflandırılmış ekiplerden oluşmuştur. Bu ekipler, Türkiye'nin ulusal arama kurtarma çalışmalarına entegre edilerek kurtarma çabalarını desteklemiş ve bu ortak müdahale sonucunda 300 kişi kurtarılmıştır. INSARAG sınıflandırmasına sahip 49 ekibe ek olarak, birçok sınıflandırılmamış ekip de arama kurtarma faaliyetlerine katılmış; Birleşik Koordinasyon Merkezi (Unified Coordination Cell – UCC) bu ekiplerden 118'inin sahadaki faaliyetlerini etkin bir şekilde organize etmiştir (INSARAG, 2023).

Deprem bölgesindeki arama kurtarma çalışmalarına uluslararası ekipler de katılmıştır. INSARAG ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından desteklenen bu ekipler, afetin boyutu göz önünde bulundurularak bölgeye yönlendirilmiş ve enkaz altındaki bireylere ulaşmada etkin rol oynamıştır (AFAD Basın Bülteni 37, 2023).

6 Şubat 2023 depremlerine yönelik yürütülen müdahale çalışmalarında, resmî verilere göre toplam 650 bin personel görev almıştır. Bu personelin 11.488'i uluslararası ekiplerden, 35.250'si arama kurtarma uzmanlarından ve 142.000'i güvenlik güçlerinden oluşmaktadır. Afet yönetimi sürecine AFAD başta olmak üzere Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik, Güvenlik Korucuları, Millî Savunma Bakanlığı, Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE), itfaiye teşkilatları, madenciler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, belediyeler ve gönüllüler aktif olarak katılım sağlamıştır. Ayrıca 93 farklı ülkeden gelen uluslararası arama kurtarma ekipleri sahada etkin biçimde görev yapmıştır (Turan, 2024). Bunun yanı sıra binlerce gönüllü birey, arama kurtarma faaliyetleri başta olmak üzere çeşitli insani yardım süreçlerinde kritik roller üstlenerek afetzedelere destek olmuştur. Destek sürecinde 20 bin araç ve iş makinesi, 141 helikopter, 182 uçak ve 23 gemi lojistik ve operasyonel faaliyetlerde kullanılmıştır. Bu kapsamlı mobilizasyon, afet bölgesinde acil müdahale, enkaz kaldırma, yardım dağıtımı ve güvenlik hizmetlerinin eş zamanlı yürütülmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir (Yerlikaya, 2024).

Tablo 3. Arama Kurtarma Faaliyetinde Görev Alan Personel Sayısı (Turan, 2024)

Görev Birimi	Sayı
Uluslararası Ekipler/ Ülke	11 bin 488/ 93 ülke
Arama Kurtarma Görev alan personel Sayısı	35 bin 250
Güvenlik personeli/Kolluk Kuvvetleri	142 bin
Toplam	650 bin

Yaşanılan bu büyük yıkımın ardından AFAD gönüllük başvuruları sonucu önemli bir artış yaşanarak 500-600 bin olan AFAD gönüllü sayısı 1,5 milyonu aşmıştır (Sezer, 2024). Bu artış yalnızca nicel bir büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal afet bilincinin, katılımcı yönetim ve kriz yönetimi mekanizmalarının da güçlendiğini göstermektedir. Katılımcı yönetim, afet yönetiminde yalnızca devletin ve profesyonel ekiplerin değil; sivil toplum kuruluşlarının, gönüllülerin ve yerel aktörlerin de etkin biçimde sürece dâhil edilmesini gerektiren bir model olarak önem taşımaktadır. Bu modelin etkili şekilde işlemesi, gönüllülerin koordinasyonunun ve akreditasyonunun doğru yapılmasıyla mümkün olmaktadır. Gönüllülerin sayısındaki hızlı artış, toplumsal dayanışmanın güçlendiğini ve afetlere karşı daha dirençli bir toplum yapısının ortaya çıktığını göstermektedir. Bununla birlikte gönüllü katılımının etkin yönetimi, afet yönetimi sürecinin başarısı için kritik bir öneme sahiptir. Gönüllülerin doğru biçimde yönlendirilmesi, görevlerin ve kaynakların verimli biçimde dağıtılması, kriz yönetiminin etkinliğini doğrudan etkileyen faktörlerdir. Bu bağlamda gönüllü katılımı yalnızca afet anındaki müdahaleyi değil; aynı zamanda afet sonrası toplumsal iyileşme ve sürdürülebilir kriz yönetimi stratejilerinin güçlendirilmesine de katkı sağlamaktadır.

5.3. İnsani Yardım ve Barınma

Deprem sonrası bölgede temel ihtiyaçların karşılanması amacıyla, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından geniş çaplı bir yardım organizasyonu gerçekleştirilmiştir. AFAD, Türk Kızılay'ı, Millî Savunma Bakanlığı ve çeşitli sivil toplum kuruluşları, yardım dağıtım süreçlerinde aktif rol oynamıştır. Bu kapsamda, bölgeye 375 mobil mutfak, 86 ikram aracı, 40 mobil fırın ve 361 hizmet aracı gönderilmiştir. Bu araçlar aracılığıyla depremzedelere 55.785.367 sıcak yemek, 60.377.166 ekmek, 27.059.350 şişe su ve 3.189.954 içecek ulaştırılmıştır. Yardımların adil bir şekilde dağıtımı, dijital sistemler ve saha koordinasyon ekipleri aracılığıyla sağlanmıştır (AFAD, 2024).

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremlerin ardından AFAD tarafından afetzedelerin geçici barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kapsamlı önlemler alınmıştır. Bu süreçte çadır kentlerin inşası, lojistik destek sağlanması ve yerel yönetimlerle koordinasyonun güçlendirilmesi gibi çok boyutlu çalışmalar yürütülmüştür. Deprem sonrası barınma ihtiyacının hızla karşılanabilmesi amacıyla AFAD tarafından toplam 645 bin çadır kurulmuş; bunların 586 bini bireysel barınma için, 59 bini ise 350 çadır kent alanında afetzedelerin kullanımına sunulmuştur.

Geçici barınma çözümleri kapsamında yalnızca çadır kentler değil, kamuya ait mevcut yapılar da afetzedelerin hizmetine açılmıştır (Yerlikaya, 2023). Bu bağlamda, Kredi ve Yurtlar Kurumu'na (KYK) bağlı öğrenci yurtları hızla tahsis edilerek, depremzedelerin güvenli ve düzenli bir barınma ortamına erişimi sağlanmıştır (Turan, 2024). Yurtlara yerleştirme süreci, Valilikler ve Kaymakamlıklar aracılığıyla koordine edilmiş ve deprem bölgesinden tahliye edilen bireylerin barınma süreçleri etkin biçimde yönetilmiştir. Bu barınma alanlarında yalnızca temel barınma gereksinimlerinin karşılanmasıyla yetinilmemiş; afetzedelerin

günlük yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli sosyal, psikolojik ve sağlık hizmetleri de sağlanmıştır. Bu kapsamda toplam 1 milyon 188 bin 218 kişi geçici barınma tesislerinde misafir edilmiştir (Yerlikaya, 2023). Ayrıca uzun vadeli barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla deprem bölgelerine çok sayıda konteyner kurulumu gerçekleştirilmiştir. Afet sonrası barınma ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için kapsamlı önlemler alınmıştır. Konutları yıkık, ağır, orta veya az hasarlı olarak tespit edilen afetzedelere acil ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 10.000 TL nakdi destek sağlanmış; taşınma yardımı olarak 15.000 TL ödenmiş; ayrıca 12 ay boyunca ev sahiplerine 5.000 TL, kiracılara ise 3.000 TL kira desteği verilmiştir. Barınma yardımları, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın yürüttüğü hasar tespit çalışmalarıyla uyumlu biçimde planlanmış ve binaların hasar durumlarına göre sınıflandırılması sonucunda belirlenmiştir. Kalıcı barınma süreçlerinde ise 7269 Sayılı Afet Kanunu çerçevesinde hak sahipliği başvuruları alınmış, belirlenen alanlarda inşa edilen konutlar afetzedelere kura yöntemiyle teslim edilmiştir. Bu konutlar için iki yıl ödemesiz ve yirmi yıl faizsiz ödeme planı uygulanarak afetzedelerin yaşamlarını yeniden inşa etmeleri desteklenmiştir (AFAD, 2023)

5.4. Sağlık ve Psikososyal Destek

Deprem sonrası sağlık hizmetlerinin hızlı bir şekilde organize edilmesi amacıyla, Sağlık Bakanlığı'na bağlı UMKE bölgede aktif olarak görev almıştır. Bu süreçte, 850 ambulans ve 51 UMKE aracı ile toplamda 7.839 UMKE ve 112 Acil Sağlık personeli sahada hizmet vermiştir. Ek olarak, ülke genelinden sevk edilen 1.253 ambulans, 245 UMKE aracı ve 6.596 sağlık personeli, sağlık hizmetlerinin kapasitesini artırmıştır. Bölgede kurulan 77 sahra hastanesi, yaralıları ilk müdahalenin yapılmasını sağlamış ve yoğun bakım gereksinimlerini karşılamıştır. Sağlık hizmetleri, fiziksel yaralanmaların tedavisinin yanı sıra psikososyal destek hizmetlerini de kapsamıştır. Bölgede görev yapan 3.772 psikososyal destek personeli, depremzedelere yönelik bireysel ve grup terapi hizmetleri sunmuştur (Sağlık Bakanlığı, 2023).

Tablo 4. Sağlık Personel ve Ambulans Sayıları (Sağlık Bakanlığı, 2023).

Personel / Araç Sayıları ve	Sayı
Görev Yapan UMKE ve 112 Acil Sağlık Personeli	7839
Sahada Kullanılan Ambulans Sayısı	850
Sahada Kullanılan UMKE Aracı Sayısı	51
Ülke Genelinden Sevk Edilen Ambulans Sayısı	1253
Ülke Genelinden Sevk Edilen UMKE Aracı Sayısı	245
Ülke Genelinden Sevk Edilen Sağlık Personeli	6596
Kurulan Sahra Hastaneleri	77
Psikososyal Destek Personeli	3772

5.5. Afet Yönetişimi Perspektifinde Kahramanmaraş Depremleri: Arama Kurtarma, Müdahale, İletişim ve Kaynak Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklar ve Gereksinimler

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler, Türkiye'nin afet yönetimi sistemindeki yapısal eksiklikleri görünür kılan kritik bir dönüm noktası olmuştur. Afetin geniş bir coğrafyada etkili olması, çok sayıda şehir ve kırsal yerleşimin eş zamanlı olarak ağır hasar görmesine yol açmış; bu durum yardım ve kurtarma operasyonlarının hızlı ve planlı biçimde koordine edilmesini zorlaştırmıştır. Müdahale alanlarının zamanında ve doğru şekilde tespit edilememesi, kaynakların etkin kullanımını engellemiş ve koordinasyon süreçlerinde ciddi aksamalar yaratmıştır. Yönetişim açısından değerlendirildiğinde, bu denli büyük ölçekli bir afet karşısında hızlı, entegre ve esnek bir yönetim mekanizmasının gerekliliği açık biçimde ortaya çıkmıştır. AFAD'ın ve ilgili kurumların ilk 72 saat içinde bazı bölgelere ulaşamaması ve yeterli sayıda ekibi sahaya sevk edememesi, afet yönetiminde kapasite yetersizlikleri ile koordinasyon sorunlarının varlığını göstermektedir (TMMOB, 2023; Zafer ve Yalçınkaya, 2023).

Deprem kapsadığı geniş alan, yaralıları ve hasarlı yapılara hızlı erişimin sağlanmasını zorlaştırmış, müdahale ekiplerinin etkin biçimde yönlendirilmesini engellemiştir. Yurt içi ve yurt dışından gelen ekiplerin bölgeye ve yerel koordinasyon mekanizmalarına hâkim olmamaları, planlı ve organize bir müdahale sürecinin yürütülmesini güçleştirmiştir (DW, 2023). Gönüllü arama kurtarma gruplarının kriz merkezlerinden bağımsız hareket etmesi, kaynak kullanımında verimliliği azaltmış ve bütüncül müdahale yaklaşımını zayıflatmıştır. Karayolu altyapısında meydana gelen çökmeler ve ulaşım engelleri, ekiplerin zamanında sahaya ulaşmasını geciktirmiş; devam eden artçı sarsıntılar güvenlik önlemlerinin artırılmasını zorunlu kılmıştır. Deprem nedeniyle GSM operatörlerine ait baz istasyonlarının hasar görmesi, iletişim altyapısının yetersiz kalmasına ve

kriz yönetiminde iletişim süreçlerinin aksamasına yol açmıştır. Deprem bölgesiyle ilgili kısa sürede nitelikli veri elde edilememesi, acil durum kararlarının alınmasını ve kaynakların verimli kullanımını zorlaştırarak yönetim süreçlerinde aksamalar meydana getirmiştir (Şen ve Koç Akgül, 2023).

Olumsuz hava koşulları arama kurtarma faaliyetlerini yavaşlatmış ve yönetim açısından hızlı müdahale gerekliliğine engel teşkil etmiştir. Deprem öncesinde belirlenen toplanma alanlarının vatandaşlarca yeterince bilinmemesi, kriz anında güvenli alanlara erişimde sorunlara yol açmış ve yönetim süreçlerini aksatmıştır. Deprem sonrası göç hareketliliği ile çadır ve konteyner alanlarında yaşam zorunluluğu gibi demografik değişimler, afet sonrası yönetim planlamasında barınma ve geçici yaşam alanlarına ilişkin yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Binaların, işletmelerin, fabrikaların, otellerin, karayollarının, havayollarının ve tarım alanlarının hasar görmesi, ekonomik yönetim süreçlerinde kayıplara ve altyapının yeniden inşasını gerektiren zorluklara yol açmıştır. Afet sonrası müdahale sürecinde önceden hazırlanmış tesislerin bulunmaması, kriz anında hızlı müdahale kapasitesini azaltarak yönetim süreçlerini zayıflatmıştır (Taşdemir, 2023).

Deprem, ölümler ve yaralanmaların yanı sıra psikolojik, sosyolojik ve ekonomik etkileriyle afet yönetimini çok boyutlu bir sınavdan geçirmiştir. Yaşanan süreç, afet yönetiminde kaynakların etkin dağıtımı, lojistik erişim ve ekipler arası koordinasyon gibi kritik alanlardaki yapısal eksiklikleri görünür kılmıştır. Merkeziyetçi ve esnek olmayan müdahale modeli, arama kurtarma faaliyetlerinde gecikmelere yol açmış; bu durum can kayıplarının artmasına ve toplumsal güvenin sarsılmasına neden olmuştur.

Depremi geniş etki alanı, müdahale önceliklerinin belirlenmesini karmaşıktırılmış; sınırlı kaynakların plansız biçimde dağıtılması operasyonel etkinliği düşürmüştür. İletişim altyapısındaki kesintiler ve veri akışındaki gecikmeler, karar alma mekanizmalarını zayıflatmış; bu durum afet yönetim planlarının dijital teknolojiler, gerçek zamanlı bilgi sistemleri ve yenilikçi çözümlerle desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Tartışma bulguları, afet yönetiminin yalnızca müdahale aşamalarına değil; hazırlık ve planlama süreçlerine de odaklanan, esnek ve çok aktörlü bir yapıya kavuşturulmasının önemine işaret etmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerinin yalnızca fiziksel yıkımın boyutlarını değil; aynı zamanda afet yönetimi süreçlerinde çağdaş yönetim ilkelerinin ne ölçüde işlediğini anlamak için kritik bir gözlem alanı sunduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve çok aktörlü iş birliği ilkelerinin kriz anındaki uygulamalarda sınırlı düzeyde karşılık bulduğunu; mevcut müdahale mekanizmalarının büyük ölçüde merkeziyetçi ve hiyerarşik bir yapıya dayalı olarak işlediğini göstermektedir. Bu durum, afet müdahalesinde yalnızca kurumsal kapasitenin değil, yönetim temelli yaklaşımların da sahada ne ölçüde işlevsel hâle getirilebildiğinin derinlemesine değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Şeffaflık ilkesinin afet yönetiminin temel bileşenlerinden biri olduğu kabul edilse de, 6 Şubat depremleri sonrasında bilgiye erişimde yaşanan zorluklar bu ilkenin kurumsal düzeyde yeterince yerleşmediğini ortaya koymuştur. İletişim altyapısının zarar görmesi, AYDES gibi dijital karar destek sistemlerinin sınırlı ölçüde devreye alınması ve veri paylaşımındaki gecikmeler, afetin ilk saatlerinde ihtiyaçların doğru tespit edilmesini güçleştirmiştir. Bilginin yalnızca belirli kurumlar arasında dolaşması, sahadaki belirsizliği artırmış; kamuoyunun güncel ve güvenilir bilgiye ulaşamaması sosyal medya üzerinden yayılan bilgi kirliliğini tetiklemiş ve kurumsal güveni zedelemiştir. Bu nedenle şeffaflık, yalnızca kriz anında uygulanan bir yöntem olmaktan çıkarılmalı; önceden yapılandırılmış açık veri politikaları, düzenli kamu bilgilendirme mekanizmaları ve kesintisiz çalışan dijital sistemlerle desteklenmelidir. Böyle bir yapı, hem karar vericilerin etkinliğini artıracak hem de kamuoyunun güvenini güçlendirecektir.

Hesap verebilirlik ilkesine ilişkin değerlendirmeler, afet müdahalesi sürecinde alınan kararların sonuçlarıyla birlikte kamuoyunda yeterince tartışılmadığını ve ilgili kurumların uygulamaya dair sorumluluklarını açık biçimde üstlenmediğini göstermektedir. Depremi ardından ilk 72 saat içinde bazı bölgelere hiçbir yardım ulaştırılamaması, yardım dağıtımında yaşanan dengesizlikler ve lojistik zincirindeki dağınıklık, yalnızca teknik yetersizliklerle açıklanamayacak yapısal sorunlara işaret etmektedir. Kurumsal öz değerlendirme ve hesap verme mekanizmalarının devreye alınmaması, yönetimin temel taşlarından biri olan hesap verebilirliğin zayıf kaldığını göstermektedir. Bu nedenle afet müdahale süreçlerinin düzenli biçimde izlenip değerlendirildiği, bulguların kamuoyuyla paylaşıldığı bağımsız denetim raporları hazırlanmalı ve kurumların kriz sonrası kendi uygulamalarına ilişkin şeffaf öz değerlendirme raporları yayımlamaları zorunlu hâle getirilmelidir. Böyle bir

yapı, hem kamusal güveni artıracak hem de gelecekteki afet yönetimi planlamalarında hataların tekrarlanmasını önleyecektir.

Katılımcılık, yönetim yaklaşımının toplumsal meşruiyetini güçlendiren en önemli ilkelerden biridir ve afet yönetimi süreçlerinde paydaş çeşitliliğinin artırılması açısından özel bir öneme sahiptir. Ancak 6 Şubat depremleri sonrasında gönüllü katılımın sahaya etkili biçimde yansıtılamadığı görülmüştür. AFAD gönüllü sistemine yapılan milyonlarca başvuru, toplumsal dayanışma potansiyelinin büyüklüğünü ortaya koysa da, bu kapasitenin planlı ve koordineli bir biçimde sahaya entegre edilememesi gönüllülük sisteminin yapısal eksikliklerine işaret etmektedir. Gönüllülerin yetkinlik temelli ayrıştırılamaması, kriz merkezleriyle yetersiz koordinasyon ve yerel ihtiyaçlarla örtüşmeyen görev yönlendirmeleri, katılımın yalnızca niceliksel değil niteliksel olarak da güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi için gönüllü sisteminin akreditasyon ve yetkinlik temelli bir çerçeveye oturtulması, düzenli eğitimlerle sahaya hazır hâle getirilmesi ve dijital platformlar üzerinden görev eşleştirme algoritmaları ile doğru bölgelere yönlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının sürece dâhil edilmesi, gönüllü kapasitenin bölgesel ihtiyaçlarla uyumlu biçimde kullanılmasına katkı sağlayacaktır. Böylece katılımcılık, kriz anıyla sınırlı kalmayan; afet öncesi hazırlık süreçleriyle desteklenen, planlı ve sürdürülebilir bir yönetim aracı hâline gelecektir.

Çok aktörlü iş birliği, afet yönetişiminin en kritik bileşenlerinden biridir. 6 Şubat depremleri sonrasında yaklaşık 650 bin yerli görevlinin ve 93 ülkeden gelen 11.488 arama kurtarma personelinin sahaya yönlendirilmesi müdahale kapasitesinin büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Ancak bu geniş ölçekli mobilizasyonun önceden hazırlanmış operasyonel senaryolara dayanmadığı, büyük ölçüde kriz anında geliştirilen refleksif yönlendirmelerle yürütüldüğü görülmüştür. Uluslararası INSARAG sınıflandırmasına sahip ekiplerle yerel kurumlar arasındaki entegrasyon sorunları, birlikte çalışabilirlik ilkesinin sahada yeterince hayata geçirilemediğini göstermektedir. Bu durum, çok aktörlü yapıların kriz öncesinde planlı şekilde kurgulanması gerektiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda ulusal düzeyde ortak operasyon planlarının hazırlanması, INSARAG standartlarına uygun tatbikatların düzenli aralıklarla yapılması, ortak iletişim protokollerinin oluşturulması ve kriz anında kullanılacak tek bir koordinasyon platformunun geliştirilmesi önerilmektedir. Böylece farklı kurumlar ve uluslararası ekipler arasında gerçek zamanlı veri paylaşımı ve eşgüdüm sağlanarak müdahale süreçleri hızlandırılabilir.

Koordinasyonun aşırı merkezileşmesi, afet yönetişiminin çoğulcu ve katılımcı yapısını sınırlandıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Deprem bölgesine çok sayıda vali ve merkez teşkilat temsilcisinin atanması, merkezi yönetimin hızlı müdahale kapasitesini yansıtsa da, yerel yönetimlerin ve sivil aktörlerin karar alma süreçlerinden dışlanmasına yol açmıştır. Bu nedenle yerel yönetimlerin, meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının karar mekanizmalarına kurumsal olarak dâhil edilmesi; merkezi müdahale ile yerel katılım arasında denge sağlayacak bir yetki paylaşımı modelinin geliştirilmesi gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım, hem operasyonel etkinliği artıracak hem de afet yönetiminde demokratik meşruiyeti güçlendirecektir.

Sonuç olarak bu değerlendirmeler, afet yönetişiminin yalnızca müdahale odaklı bir çerçeveye indirgenemeyeceğini; hazırlık, risk azaltma, müdahale ve iyileştirme evrelerini kapsayan bütüncül bir yaklaşım gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve çok aktörlü iş birliği ilkeleri yasal belgelerde tanımlanmış olsa da, uygulamada bu ilkelere dayalı kurumsal yapıların sınırlı düzeyde işlerlik kazandığı görülmektedir. Bu nedenle yönetim anlayışının, yalnızca kriz anına özgü reflekslerle değil, önceden hazırlanmış çok aktörlü operasyon senaryoları, kurumsallaştırılmış gönüllülük mekanizmaları, yetkinlik temelli görev planlamaları ve yerel yönetimlerin sürece etkin katılımını sağlayacak yapılar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, ulusal ve uluslararası aktörler arasında birlikte çalışabilirliği sağlayacak protokollerin oluşturulması, bu protokollerin düzenli tatbikatlarla test edilmesi ve açık veri paylaşımını güvence altına alan düzenlemelerin hayata geçirilmesi afet yönetiminin şeffaflığını ve etkinliğini artıracaktır. Uluslararası işbirliğinin operasyonel düzeyde entegre edilebildiği, toplumsal kapsayıcılıkla uyumlu ve etik sorumluluğu gözetilen bir afet yönetim modelinin geliştirilmesi; çağdaş kamu yönetimi açısından stratejik bir gereklilik olmasının yanı sıra, afetlere hazırlık kapasitesinin güçlendirilmesi ve toplumsal güvenin yeniden inşası için de kritik bir adım olarak değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

- Acar, Y., Okumuş, D. (2023). Türkiye'nin Uluslararası Yardım Çağrısı ve Karşılığı. *Kriter Dergi*. Erişim adresi: <https://kriterdergi.com/dosya-deprem-ve-afet-yonetimi/turkiyenin-uluslararasi-yardim-cagrisi-ve-karsiligi>.
- Acaray, D., Özkaya, Ö. (2024). Kahramanmaraş Depremleri Ardından Yaşanan Ohal Ve Ohal Cbk'lerinin Hukuk Devleti İlkesi Çerçevesinde Bir Analizi. *Memleket Siyaset Yönetim*, 19(43), 571–598.
- Acharya, J. N., Koedsin, W., Techato, K. (2025). Strategies for disaster management and the role of effective governance in Nepal. *Journal of Water and Land Development*, 130–135.
- AFAD. (20202). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yayınları, Ankara. *T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı*.
- AFAD. (2023). Afet Barınma Faaliyetleri Raporu. AFAD Yayınları: Ankara. Erişim adresi: https://afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Afisler_Brosurler/Afet-barinma-faaliyetleri.pdf.
- AFAD Basın Bülteni 34. (2023). Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hakkında. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-34>.
- AFAD Basın Bülteni 36. (2024). Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hakkında. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-36>.
- AFAD Basın Bülteni 37. (2023). Kahramanmaraş'ta Meydana Gelen Depremler Hakkında. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/kahramanmaras-merkezli-yurutulen-calismalar-hakkinda-basin-bulteni-37>.
- Ahrens, J., Rudolph, P. M. (2006). The importance of governance in risk reduction and disaster management. *Journal of contingencies and crisis management*, 14(4), 207–220.
- Anadolu Ajansı. (2024). DSÖ: 6 Şubat Depremleri Bölgede Son Zamanların En Büyük Felaketlerinden Biri. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/6-subat-depremlerinin-birinci-yili/dso-6-subat-depremleri-bolgede-son-zamanlarin-en-buyuk-felaketlerinden-biriydi/3128669>.
- Ateş, H., Buyruk, G. C. (2018). Bir iyi yönetim ilkesi olarak katılımcılık ve türk kamu yönetiminde katılımcılığın konumu. *Ombudsman Akademik*, (1), 81–98.
- Atmaca, Y., Karaçay, F. (2020). Türkiye'deki Kamu Yönetimi Reformlarında Dijitalleşme ve E-Yönetişim. *International Journal of Management and Administration*, 4(8), 260–280.
- Aydın, T. (2014). Doğal afet yönetimi: Türkiye'de doğal afet yönetimi uygulamalarının tarihsel bağlamda değerlendirilmesi Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, T., Özgür, H. (2014). Yönetişim ve Doğal Afetler: Türkiye'de Doğal Afet Yönetişimi Ne Kadar ve Hangi Biçimde Mümkün? In F. N. Genç (Ed.), *Kamu Yönetiminde Değişim – KAYFOR XII Bildiriler Kitabı* (pp. 395–404). Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.
- Balta, G. K., Mengü, E., Yaman, Ö. M. (2024). 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Sosyal Hizmetlerin Sivil Örgütlenmesi ve İşleyişi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1-Deprem Özel Sayısı-), 261–291.
- Çağırtekin, C. (2023). Kahramanmaraş depremlerinin merkezi koordinasyon yönetimine ilişkin: Koordinatör kuruluş AFAD tarafından yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. Erişim adresi: <https://cengizcagirtekin.com.tr/kahramanmaras-depremlerinin-merkezi-koordinasyon-yonetimine-iliskin-koordinatör-kurulus-afad-tarafindan-yapilan-calismalarin-degerlendirilmesi-2/>.
- Çakı, F. (2020). Afet Yönetişiminde Sivil Toplum ve Güven Algıları. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 6(12), 1–45. doi:10.25306/skad.720617
- Chaudhary, M. T., Piracha, A. (2021). Natural disasters—origins, impacts, management. *Encyclopedia*, 1(4), 1101–1131.
- Córdova, M., Menoscal, J., Flores, E. M. (2022). Governance and the design of post-disaster policies: a comparative analysis from Latin America and the Caribbean. *Disasters*, 47(3), 766–787.
- Dai, J., Azhar, A. (2024). Collaborative governance in disaster management and sustainable development. *Public Administration and Development*, 44(4), 358–380.
- DW. (2023). Şubat Depremleri Bölgede Son Zamanların En Büyük Felaketlerinden Biri. Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/6-subat-depremleri-daha-fazla-can-kurtarilabilir-miydi/a-68195269>.
- İnan, T., Korkmaz, K. (2012). Düşey doğrultudaki yapı düzensizliklerinin incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi*, 28(3), 240–248.
- INSARAG. (2023). *After action review 2023 | Türkiye and Syria earthquakes: A comprehensive report of INSARAG's largest international search and rescue operation*. INSARAG: Geneva.
- Kadıoğlu, M. (2008). Modern, bütünsel afet yönetimin temel ilkeleri. *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri*, 1.
- Kapucu, N., Garayev, V. (2011). Collaborative decision-making in emergency and disaster management. *International Journal of Public Administration*, 34(6), 366–375.

- Karaman, Z. T. (2017). Afet yönetimine giriş ve Türkiye’de örgütlenme. *Bütünleşik Afet Yönetimi*, 1–38.
- Özbey, Ö., Bayraktar, B. (2023). 6 Şubat 2023 Tarihinde Yaşanan Deprem Türkiye’deki Makroekonomik Etkisi. *Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 121–138. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bauniibfd/issue/82295/1371372>.
- Özer, M. (2023). Education Policy Actions by the Ministry of National Education after the Earthquake Disaster on February 6, 2023 in Türkiye. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 12(2).
- Paparini, S., Green, J., Papoutsis, C., Murdoch, J., Petticrew, M., Greenhalgh, T., Shaw, S. (2020). Case study research for better evaluations of complex interventions: rationale and challenges. *BMC Medicine*, 18. doi:10.1186/s12916-020-01777-6
- Sağlık Bakanlığı. (2023). Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Erişim adresi: <https://ashgmafetacildb.saglik.gov.tr/TR-94986/kahramanmaras-depremi-calismalarimiz.html>.
- Şen, R., Koç Akgül, S. (2023). WhatsApp Dayanışma Grupları ve İletişim Uygulamaları: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(4), 1410–1428. doi:10.35341/afet.1291956
- Sezer, Y. (2024). Türkiye’de afet gönüllülerinin sayısı 1,5 milyona ulaştı. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-afet-gonullulerinin-sayisi-1-5-milyona-ulasti/3197479#:~:text=Türkiye’de%20gönüllülük%20sisteminin%20iyi,milyonu%20buldu.%22bilgisini%20verdi.>
- Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim kavramı ve Türkiye’de uygulanabilirliği üzerine değerlendirmeler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 195–208.
- TAMP. (2022). Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP). *Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Planma ve Risk Azaltma Dairesi*, Ankara.
- Taşdemir, İ. (2023). Bir Arama Kurtarma Görevlisi Gözüyle Asrın Felaketi: Kahramanmaraş Depremi Üzerine Tespitler ve Öneriler. https://www.academia.edu/97161114/Bir_Arama_Kurtarma_Gorevlisi_Gozuyle_Asrin_Felaketi_Kahramanmaras_Depremi_Uzerine_Tespitler_ve_Oneriler.
- Tierney, K. (2012). Disaster governance: Social, political, and economic dimensions. *Annual review of Environment and Resources*, 37(1), 341–363.
- TMMOB. (2023). *Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği. 6 Şubat Depremleri 8 Ay Değerlendirme Raporu*. <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-6-subat-depremleri-8-ay-degerlendirme-raporu-yayimlandi>.
- Tomaszewski, B. M., Moore, E. A., Parnell, K., Leader, A. M., Armington, W. R., Aponte, O., Parody, R. (2020). Developing a geographic information capacity (GIC) profile for disaster risk management under United Nations framework commitments. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 47, 101638. doi:https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101638
- Turan, A. (2024). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri: Politika Dönüşümü. *Sebilürreşad*, no.99, 18-22.
- USGS. (2024). Earthquake data for the February 6, 2023, Türkiye earthquakes. U.S. Department of the Interior. Erişim adresi: <https://www.usgs.gov/programs/earthquake-hazards/earthquakes>.
- Uysal, Y., Atmaca, Y. (2018). Türkiye’deki merkezi ve yerel yönetim ilişkilerinin yönetim modeli çerçevesinde değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 411–424.
- Yerlikaya, A. (2023). İçişleri Bakanımız Sayın Ali Yerlikaya TBMM Plan Ve Bütçe Komisyonu’nda Açıklamalarda Bulundu. Erişim adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakanimiz-sayin-ali-yerlikaya-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-aciklamalarda-bulundu>.
- Yerlikaya, A. (2024). 6 Şubat Depremi Sonrası Devlet Hangi Destekleri Sağladı? İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya Açıkladı. Erişim adresi: <https://www.ahaber.com.tr/gundem/2024/02/02/6-subat-depremi-sonrasi-devlet-hangi-destekleri-sagladi-icisleri-bakani-ali-yerlikaya-acikladi>.
- Zafer, S., Yalçınkaya, H. (2023). Kahramanmaraş merkezli depremin üzerinden 72 saat geçti. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/kahramanmaras-merkezli-depremin-uzerinden-72-saat-gecti/2812390>.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

☒ Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
